Adroddiad i'r:	**Pwyllgor Safonau**
Dyddiad y Cyfarfod:	**8 Rhagfyr 2017**
Swyddog Arweiniol:	**Gary Williams (Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd)**
Awdur yr Adroddiad:	**Steve Price (Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd)**
Teitl:	**Tâl Aelodau Lleyg**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol yn cyhoeddi adroddiad blynyddol ar lefel taliadau a chynhaliaeth i aelodau lleyg a chyfetholedig bob blwyddyn. Yn ddiweddar, fe wahoddodd y Panel aelodau cyfetholedig a lleyg i drafod y cynllun taliadau cenedlaethol. Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys gwybodaeth am y cynllun cenedlaethol sydd ar waith gan Gyngor Sir Ddinbych ac, yn benodol, ei sut mae'n cael ei weithredu ar gyfer aelodau lleyg a chyfetholedig pwyllgorau'r Cyngor.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Ar 22 Medi, gofynnodd y Pwyllgor Safonau bod adroddiad ar dâl a chyfrifoldebau aelodau lleyg yn cael ei ystyried yng nghyfarfod y pwyllgor ym mis Rhagfyr. Mae aelodaeth y Pwyllgor Safonau yn cynnwys aelodau lleyg.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y pwyllgor yn ystyried y wybodaeth a'r materion sydd yn yr adroddiad hwn.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Ym mis Rhagfyr, bu i Banel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol ymweld â Sir Ddinbych yn rhan o raglen o ymweliadau â'r holl awdurdodau unedol. Mae'r Panel yn gosod y fframwaith y mae'n rhaid i awdurdodau gydymffurfio ag o wrth dalu aelodau etholedig ac aelodau lleyg a chyfetholedig eu pwyllgorau. Fel yr amlinellwyd yng nghofnodion mis Medi'r Pwyllgor Safonau, roedd dirprwyaeth y Panel wedi trafod gweithrediad y cynllun tâl yn Sir Ddinbych gydag un o aelodau lleyg y Pwyllgor Safonau. O ganlyniad, roedd y Pwyllgor Safonau wedi gofyn am eglurhad ynglŷn â pha ddyletswyddau fyddai'n gymwys am dâl ac a oedd y Cyngor yn cyfyngu ar nifer yr hawliadau i gyfateb i 10 diwrnod y flwyddyn i bob hawlydd.

4.2 Mae hawl gan aelodau lleyg neu gyfetholedig sydd â hawliau pleidleisio i hawlio ffi ddyddiol o £198 am ddod i gyfarfodydd neu ddigwyddiadau awdurdodedig eraill, neu ffi o £99 am gyfarfodydd neu ddigwyddiadau sy'n para hanner diwrnod. Ffioedd ar gyfer cadeirydd cyfetholedig y Pwyllgor Safonau yw £256 y diwrnod neu £128 am hanner diwrnod. Mae'r Panel Annibynnol yn diffinio hanner diwrnod fel un hyd at 4

awr a diwrnod llawn fel un sydd dros 4 awr ac mae wedi dweud y gellir cynnwys amser rhesymol a dreuliwyd yn paratoi ac yn teithio. Gall graddau'r amser paratoi a ganiateir cyn cyfarfod gael eu pennu gan Reolwr y Gwasanaethau Democrataidd. Mae Atodiad 1 yn ddarn dethol o adroddiad blynyddol drafft y Panel sy'n ymwneud ag aelodau lleyg a chyfetholedig.

4.3 Y cyfarfodydd a'r digwyddiadau awdurdodedig sy'n gymwys am lwfans yw:

- Cyfarfodydd ffurfiol y pwyllgor y mae'r hawlydd yn aelod ohono ac yn pleidleisio.

  I aelodau'r Pwyllgor Safonau, cyfarfodydd ffurfiol y Pwyllgor Safonau yw'r rhain.

  Mae gan Gyngor Sir Ddinbych hefyd aelodau cyfetholedig eraill, gan gynnwys rhai sy'n pleidleisio ar bwyllgor archwilio addysg, sydd â hawl i daliadau am fynd i gyfarfodydd sy'n ystyried materion addysg. Ar gyfer y cyfarfodydd hynny, byddai enwau'r aelodau cyfetholedig wedi'u cynnwys yn yr adran aelodaeth ar y rhaglen. Ni fyddai taliadau am fynd i gyfarfodydd Archwilio nac eitemau ar y rhaglen nad oeddent yn ystyried materion addysg.

- Digwyddiadau hyfforddi, cynadleddau, cyfarfodydd rhanbarthol neu isranbarthol lle gofynnwyd i'r aelod lleyg fod yn bresennol ac sydd felly wedi'u hawdurdodi gan y Cyngor.

- Cyfarfodydd briffio swyddogol cyn cyfarfodydd gyda'r pwyllgor neu swyddogion i drafod busnes y pwyllgor.

- Bod yn bresennol ar ran y Cyngor yn Fforwm Pwyllgor Safonau Gogledd Cymru.

4.4 Gall awdurdodau lleol benderfynu ar yr uchafswm o ddyddiau y gall aelodau lleyg neu gyfetholedig dderbyn tâl amdanynt mewn blwyddyn. Mae Cyngor Sir Ddinbych wedi penderfynu peidio â gosod uchafswm ar hyn o bryd.

4.5 Fel y noda paragraff 4.3, mae sawl digwyddiad a gweithgaredd y gellir eu cynnwys mewn hawliadau. Mae gwahoddiad ffurfiol i aelod lleyg unrhyw bwyllgor i ddod i gyfarfod lle byddant yn aelod sy'n pleidleisio yn dangos bod eu presenoldeb wedi'i awdurdodi ac y gallant hawlio tâl am yr amser a gymerir. Yn yr un modd, bydd cais i ddod i gyfarfodydd eraill, cyfarfodydd briffio neu ddigwyddiadau lle mae'r cais wedi'i wneud gan swyddog priodol o'r Cyngor fel arfer yn dangos y bydd modd hawlio amdanynt.

4.6 Fel y nodwyd eisoes yn yr adroddiad, daeth Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol i ymweld â Sir Ddinbych yn ddiweddar, gan gyfarfod gydag aelod o'r Pwyllgor Safonau. Estynnwyd y gwahoddiad i aelodau lleyg a chyfetholedig i ddod i'r cyfarfod i gwrdd â'r Panel gan y Cyngor drwy dîm y Gwasanaethau Democrataidd. Drwy fynd i'r cyfarfod, byddent yn gymwys i hawlio taliad am hanner diwrnod neu ddiwrnod llawn, gan ddibynnu faint o amser a dreuliwyd yno.

4.7 Un o'r dyletswyddau mae aelodau'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu arni yw mynd i gyfarfodydd cynghorau dinas, tref a chymuned ac adrodd yn ôl ar eu hargraffiadau i'r Pwyllgor Safonau. Bwriad yr ymweliadau yw helpu'r cynghorau i wella eu safonau

drwy ddod o hyd i unrhyw broblemau neu ofynion o ran hyfforddiant a rhannu arferion da. Fodd bynnag, mae'r cynghorau hyn yn parhau fel sefydliadau ar wahân, sy'n annibynnol ar y cyngor sir ac nid yw'r ymweliadau wedi'u hawdurdodi i allu hawlio tâl amdanynt ar hyn o bryd, a fyddai fel arall yn gost y byddai angen i'r Cyngor Sir ei hysgwyddo. Mae'r Panel Annibynnol yn amlygu bod fforddiadwyedd yn broblem ar gyfer cynghorau a threthdalwyr ac (ar gyfer aelodau etholedig) mae'n cydnabod bod cyfraniad di-dâl at wasanaeth cyhoeddus wrth ymgymryd â'r swydd, ac nad yw'r Cyngor ei hun yn gwneud yr ymweliadau'n ofynnol nac yn eu trefnu.

4.8 Os oes ansicrwydd, bydd y Swyddog Monitro neu Reolwr y Gwasanaethau Democrataidd yn gallu cadarnhau a fyddai cyfarfodydd neu weithgareddau penodol yn gymwys am dâl am fynd iddynt.

4.9 Mae costau teithio ar gyfer cyfarfodydd a digwyddiadau awdurdodedig hefyd yn cael eu talu gan y Cyngor ac mae'r rhain yn cael eu talu ar gyfradd gyfredol Adran Cyllid a Thollau'r DU, sy'n ad-dalu 45 ceiniog am bob milltir mewn car.

4.10 Gellir defnyddio'r ddolen ganlynol i weld penderfyniadau drafft y Panel Annibynnol ar gyfer blwyddyn gyngor 2018-19: http://gov.wales/irpwsub/home/publication-reports/financial-year-2018-19/?skip=1&lang=cy

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Dim cyfraniad uniongyrchol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Byddai'n rhaid cwrdd ag unrhyw gynnydd yn nhaliadau aelodau lleyg o gyllidebau'r Cyngor.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Nid oes angen Asesiad o Effaith ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Mae ymateb i ymgynghoriad Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol yn un o swyddogaethau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ac fe ystyriodd y pwyllgor hwnnw adroddiad drafft y Panel ar 20 Hydref 2017. Mae disgwyl i'r Cyngor Llawn ystyried yr adroddiad terfynol ym mis Chwefror 2018 ac fe ellir cyflwyno barn ac argymhellion y Pwyllgor Safonau'n rhan o'r drafodaeth honno.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Dim angen.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae awdurdod gan Banel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol i osod lefel taliadau a'r fframwaith arweiniol ar gyfer aelodau lleyg a chyfetholedig. Nid oes unrhyw risgiau wedi'u canfod ynghlwm â'r materion sydd yn yr adroddiad hwn.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Adran 111 Deddf Llywodraeth Leol 1972

Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011